

Nr 192

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i förordningen (1922: 260) om automobilskatt; given Stockholms slott den 6 november 1970.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändring i förordningen (1922: 260) om automobilskatt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I syfte att möjliggöra restitution av fordonsskatt på tyngre lastbilar för kortare tid än hel kalendermånad föreslås i propositionen generellt bemyndigande för Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer att, när synnerliga skäl föreligger, medge befrielse från eller nedsättning av skatt enligt förordningen (1922: 260) om automobilskatt.

Förslag
till
Förordning
om ändring i förordningen (1922: 260) om automobilskatt

Härigenom förordnas, att i förordningen (1922: 260) om automobilskatt skall införas en ny paragraf, 5 a §, av nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 a §.

Föreligga synnerliga skäl, kan Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer medgiva nedsättning av eller befrielse från automobilskatt.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1971. Vid ikraftträdandet upphör det i övergångsbestämmelserna till förordningen (1969: 296) om ändring i förordningen den 2 juni 1922 (nr 260) om automobilskatt givna bemyndigandet att gälla. Bestämmelser som meddelats med stöd av nämnda bemyndigande gäller dock fortfarande.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 6 november 1970.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändring i förordningen (1922: 260) om automobils katt* och anför.

Inledning

Enligt bestämmelser i förordningen (1922: 260) om automobils katt kan fordonss katt inte restitueras för kortare tid än hel kalendermånad, varunder fordonet varit tillfälligt avfört ur bilregistret (reservregistrerat). I motioner till 1970 års vårriksdag (I: 781 och II: 930) yrkades sådan ändring av bestämmelserna, att, när fordon tillfälligt avregistrerats till följd av t. ex. tjällossning, möjlighet föreligger att erhålla restitution av fordonss katten även för kortare tid än hel kalendermånad, förslagsvis 10 dagar.

Bevillningsutskottet (BeU 1970: 36) fann, att syftet med motionerna borde tillgodoses men var inte berett att tillstyrka motionärernas yrkande om omedelbar lagstiftning utan förordnade riksdagsskrivelse med begäran om förslag från Kungl. Maj:t till 1970 års höstriksdag. Betänkandet godtogs av riksdagen (rskr 244).

I det följande förordas en lösning, enligt vilken restitution av fordonss katt i vissa fall skall kunna medges även för kortare tid än en kalendermånad.

Nuvarande ordning

Årlig fordonss katt utgår enligt förordningen (1922: 260) om automobils katt (bils kattel förordningen) och enligt traktors kattel förordningen (1969: 297). De fordonskategorier, som det här är fråga om, anges i vägtrafikförordningen (1951: 648).

Enligt vägtrafikförordningen föreligger, med vissa undantag, registreringsplikt för bilar och motorcyklar, för släpfordon som dras av bil eller s. k. trafiktraktor (dvs. traktor som i traktorskattehänseende hör till klass I) och för traktorer som är försedda med gummihjul eller band. Fordon som är registreringspliktigt får normalt användas bara om det är registrerat och om skatt erlagts för fordonet. Ägare av registrerat fordon är skyldig att anmäla vissa ändringar beträffande fordonet, bl. a. om de påverkar fordonets beskattningsförhållande. Motordrivna fordon och släpfordon upptas och redovisas i länsstyrelses bilregister eller, om avsikten är att fordonet under viss tid eller tills vidare inte skall användas, bilreservregister.

Enligt bilskatteförordningen utgår med vissa undantag skatt för registrerade motorfordon och släpvagnar. Skatteplikten inträder enligt huvudregeln med ingången av den kalendermånad då fordonet registreras och upphör med utgången av den kalendermånad då fordonet avförs ur bilregistret. Skatten utgår i princip för kalenderår. Inträder skatteplikt under löpande år, erläggs skatt med belopp som motsvarar återstående del av året inberäknat den månad under vilken skatteplikt inträder. Skatt kan inte utgå för kortare tid än kalendermånad. Skattskyldig är den som vid kalenderårets början är eller bort vara registrerad som ägare till fordonet eller, när fordonet första gången införs i bilregistret, den som därvid antecknas som ägare. Skatten utgår med olika belopp för motorcyklar, personbilar, lastbilar, bussar och släpvagnar. Skattesatserna för samma fordonskategori varierar med fordonsvikten.

Någon allmän dispensbestämmelse finns inte i bilskatteförordningen. Däremot har riksdagen, i samband med att den med verkan fr. o. m. år 1970 beslutat om viss höjning av den årliga skatten på tyngre släpvagnar (prop. 1969: 10, BeU 35; rskr 207), bemyndigat Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer att, om synnerliga skäl föreligger, nedsätta skatten på släpvagnar, dock lägst till belopp som följer av bestämmelser som gällde dessförinnan, dvs. före den 1 januari 1970 [se övergångsbestämmelserna till förordningen (1969: 296) om ändring i förordningen den 2 juni 1922 (nr 260) om automobilskatt].

Vidare gäller enligt 5 § traktorskatteförordningen (1969: 297) att Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer kan medge nedsättning av eller befrielse från traktorskatt.

Genom kungörelsen (1969: 553) om nedsättning av skatt på traktorer och släpvagnar, m. m. (1969 års kungörelse) har de i det föregående berörda möjligheterna till dispens närmare reglerats. Sålunda kan nedsättning av traktorskatt för trafiktraktor ske till hälften av det belopp som annars skulle ha utgått, om det visas att fordonet under ett år använts för transport på allmän väg sammanlagt högst 300 mil. Skatten får dock inte nedsättas till lägre belopp än som skulle ha utgått, om fordonet hänförs till klass II enligt traktorskatteförordningen. Enligt kungörelsen kan vidare nedsättning

ske av den årliga fordonsskatten för släpvagn som använts för transport på allmän väg. Nedsättningens storlek varierar beroende på om släpvagnen är lastbilsdragen eller traktordragen. För lastbilsdragen släpvagn gäller den begränsningen att skattenedsättning bara kan komma i fråga för släpvagn, vars totalvikt uppgår till minst 11 ton. Har lastbilsdragen släpvagn framförts på allmän väg högst 1 500 mil för år räknat, kan släpvagnsskatten nedsättas till 1 440 kr., om släpvagnens totalvikt uppgår till 11 men inte 14 ton, eller, om totalvikten är större, till 1 800 kr., jämte 25 % av skillnaden mellan detta belopp och skatten för fordonet enligt bilskatteförordningen. Har släpvagnen framförts över 1 500 men inte över 3 000 mil, kan nedsättning ske till 1 560 kr., om släpvagnens totalvikt uppgår till 11 men inte 14 ton, eller, om totalvikten är större, till 1 800 kr. jämte 50 % av skillnaden mellan detta belopp och skatten för fordonet enligt sistnämnda förordning. Är det fråga om traktordragen släpvagn, kan nedsättning av släpvagnsskatten i princip ske till en fjärdedel, om den årliga transportsträckan på allmän väg inte överstiger 300 mil, och till hälften, om motsvarande sträcka överstiger 300 men inte 3 000 mil. Länsstyrelsen prövar fråga om nedsättning av eller befrielse från skatt enligt 1969 års kungörelse.

Förslag om utvidgning av nuvarande möjligheter till nedsättning av fordonsskatten

I motionerna 1970: I: 781 och II: 930 yrkades ändrad lagstiftning i syfte att öka möjligheterna till restitution av fordonsskatt vid tillfällig avregistrering. Motionärerna anförde bl. a. följande.

Enligt bilskatteförordningen kan skattebefrielse erhållas om fordon avförs från bilregistret. Bestämmelserna är dock sådana, att befrielse inte kan erhållas med mindre fordonet varit avregistrerat en hel kalendermånad.

I bilskatteutredningens betänkande Fordonsbeskattningen (SOU 1969: 45) behandlas restitutionsfrågor vid utlandstrafik. Utredningen har ansett det rimligt att restitution medges, när fordon körs utom landet, varvid skattebefrielse skall erhållas per dag, om antalet sådana dagar överstiger 12 per kalenderår. Utredningens förslag innebär således ett fingeraderat system jämfört med nuvarande bestämmelser. Vid utformningen av förslaget torde årsskatternas storlek ha tillmätts betydelse. Efter de kraftiga höjningar av skatterna, som genomförts år 1968 och i år, uppgår årsskatten för t. ex. en treaxlad lastbil till 8 000 à 9 000 kr. och för vanliga kombinationer lastbil/släpvagn till 14 000 à 15 000 kr.

Inom trafiken förekommer för såväl enskilda fordon som kombinationer driftstörningar av olika slag. I vissa fall beror dessa av omständigheter utom fordonsägarens kontroll. Under tjällossningstid sker som regel avstängningar av vägar för lastbilstrafik i stor omfattning med en varaktighet av ett par veckor eller längre. Vidare kan ojämn sysselsättning och omfattande reparationsarbeten på fordonen motivera tillfälliga avregistreringar. Som exem-

pel på ojämn sysselsättning kan anföras den skolskjutsverksamhet med buss som utföres. Under skolfrierna föreligger betydande svårigheter att finna annan sysselsättning, varför avregistrering får tillgripas. Då vårterminen slutar omkring den 10 juni och höstterminen börjar omkring den 20 augusti innebär nu gällande regler, att restitution endast kan erhållas för mindre än hälften av perioden, dvs. endast för juli månad.

Mot bakgrund av den nuvarande skattenivån framstår det som angeläget att åstadkomma ett förfarande, som berättigar fordonsägaren till återbetalande av fordonsskatt för kortare tid än en kalendermånad. Restitution bör medges för tiden från den dag anmälan om avregistrering inkommit till länsstyrelse och till den dag anmälan inkommer att fordonet ånyo tages i bruk och utgå med $1/360$ av årsskatten per dag. För att förenkla administrationen synes skäligt att återbetala skatt endast för sådan tillfällig avregistrering, som omfattar längre tid än 10 dagar.

I betänkande 1970: 36 uttalade bevillningsutskottet, att det delade motionärernas uppfattning att den under senare år avsevärt skärpta fordonsbeskattningen understryker behovet av ändrade restitutionsregler. Den årliga fordonsskatten för en lastbil med släpvagn motsvarar i flertalet fall ett skattebelopp av mer än 1 000 kr. per månad. Det framstår då som obilligt att den som kan avregistrera fordonet under en hel kalendermånad får full restitution, medan den som avregistrerar under 30 dagar som inte sammanfaller med kalendermånad inte är berättigad till någon skatteåterbäring. Utskottet fann således, att syftet med motionerna borde tillgodoses. Med hänsyn till att frågan borde bedömas från registrerings- och kontrollsynpunkt var utskottet emellertid inte berett att tillstyrka yrkandet om omedelbar lagstiftning utan förordade i stället riksdagskrivelse med begäran om förslag till höstriksdagen. Motionärernas önskemål kunde därigenom väntas bli tillgodosedda med verkan fr. o. m. år 1971. Riksdagen beslutade i överensstämmelse med utskottets hemställan (rskr 244).

Frågan om införande av en dispensbestämmelse i bilskatteförordningen har aktualiserats av bilskatteutredningen i dess betänkande Fordonsbeskattningen (SOU 1969: 45). Utredningen föreslog, att i nämnda förordning skulle införas en generell dispensregel, vilken skulle gälla såväl motorfordon som släpvagnar och som inte skulle vara begränsad till ett visst lägsta belopp. Enligt utredningen borde skattenedsättningen i varje särskilt fall gälla för viss tid. I fråga om motorfordon borde nedsättning inte förekomma annat än i rena undantagsfall, eftersom en mycket stor del av totalskatten utgår i form av drivmedelsskatt och därigenom är körlängdsberoende. När det gäller grunderna för nedsättning av skatt med hänsyn till utnyttjandet av ett motorfordon eller en släpvagn påpekade utredningen, att fordonsskatten enligt det förslag som utredningen lade fram i nämnda betänkande är bestämd med hänsyn till den genomsnittliga årliga körlängden för varje fordonskategori och viktklass. Enligt utredningens uppfattning borde nedsättning alltså kunna förekomma, om avvikelser från denna körlängd är avse-

värd men inte bara därför att körsträckan i ett fall är längre än den i en viss bransch normala.

Några erinringar mot utredningens förslag i angivna hänseende framfördes inte vid remissbehandlingen av betänkandet. Med hänsyn till spørsmålets speciella natur togs frågan om införande av en allmän dispensbestämelse inte upp i samband med den i prop. 1970: 138 behandlade principiella frågan om en ändrad avvägning av vägtrafikbeskattningen.

Departementschefen

Som framgår av det anförda står f. n. två vägar till buds när det gäller möjligheterna att erhålla nedsättning av den årliga fordonsskatten. En möjlighet är att fordonägaren låter reservregistrera fordonet för minst en kalendermånad. Skatterestitutionen erhålls då för varje hel kalendermånad under vilken fordonet varit tillfälligt avfört ut bilregistret. Denna möjlighet gäller samtliga fordon som är skattepliktiga enligt bilskatteförordningen.

Den andra möjligheten till restitution avser de fall som närmare regleras i 1969 års kungörelse. Som framgår av vad jag tidigare anført är möjligheterna till skattenedsättning enligt kungörelsen begränsade till trafiktraktorer och släpvagnar.

Tekniskt har frågan om skattereduktion i sistnämnda fall lösts utan hänsyn till om fordonet varit registrerat under hela den tid som omfattas av skattenedsättningen. Avgörande för denna är i stället den körsträcka som fordonet i samma innehavares hand tillryggalagt under det närmast föregående kalenderåret. Denna lösning av restitutionsfrågan tillgodoser önskemål om skattenedsättning för de mera angelägna fallen. Lösningen gör dock inte anspråk på fullständighet. Nedsättning av bilskatt kan sålunda inte medges den fordonägare som under ett kalenderår haft sitt fordon reservregistrerat kortare tid än en månad och utnyttjat fordonet under en längre körsträcka än som enligt kungörelsen gäller för rätt till skattenedsättning.

Såsom framhållits i bevillningsutskottets betänkande 1970: 36 kan det i vissa fall vara önskvärt med ytterligare möjligheter till nedsättning av den årliga fordonsskatten. Svårigheter att utnyttja fordonet på grund av tjällossning, verkstadsbesök, m. m. kan sålunda motivera att ytterligare lättnader i beskattningen medges. Den ändrade avvägning av fordonsskattningen i riktning mot högre skatt för tyngre fordon som föreslagits i prop. 1970: 138 kan i vissa fall utgöra ytterligare skäl för en utvidgning av de nuvarande möjligheterna till restitution av den årliga fordonsskatten.

Frågan om utvidgad möjlighet till skattelättnad kan lösas genom ändring i bilskatteförordningens bestämmelser om skattepliktens inträde och upphörande. Man kan därvid, som i nämnda motioner förordats, fastställa att

skatteplikten skall upphöra tio dagar efter vederbörlig anmälan om att fordonet reservregistrerats. Restitution av bilskatt skulle i detta fall medges med det belopp av årsskatten som motsvarar den sammanhängande tid om minst tio dagar varunder fordonet varit reservregistrerat. Ytterligare villkor kan uppställas för rätt till restitution, t. ex. att den för fordonet gällande årliga fordonsskatten skall uppgå till ett visst lägsta belopp. Tekniskt torde en ändrad lagstiftning i enlighet med det nu anförda inte möta större svårigheter. Däremot skulle avsevärda administrativa och kontrollmässiga problem uppkomma, eftersom man, även med en någorlunda hög minimibeloppsgräns, dels fick räkna med ett betydligt ökat antal restitutionsärenden, dels måste utvidga kontrollen av att fordon som anmälts reservregistrerade för kort tid inte används under samma period. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att det kan ifrågasättas, om den av statsmakterna beslutade övergången till automatisk databehandling av bilregistret (prop. 1969: 30, SU 42, BeU 32, 3LU 30, rskr 132 och 136) i nämnvärd grad kommer att underlätta behandlingen av den ökade anhopningen av restitutionsärenden. Jag vill också erinra om att bilskatteutredningen f. n. överser bilskatteförordningens bestämmelser och att, enligt vad jag inhämtat, utredningen avser att senast under år 1972 lägga fram omfattande förslag till ändrade regler på vägtrafikbeskattningsens område. Med hänsyn till det anförda är jag f. n. inte beredd att förorda en ändring av restitutionsreglerna enligt det nu diskuterade alternativet.

Enligt min mening bör i stället frågan om en utvidgning av möjligheterna till skatterestitution lösas enligt det i det föregående antydda andra alternativet, nämligen dispensvägen. Enklast torde en sådan lösning kunna ske genom införande i bilskatteförordningen av en bestämmelse, enligt vilken Konungen eller den myndighet Konungen beslämmer bemyndigas att, när synnerliga skäl föreligger, medge befrielse från eller nedsättning av skatt enligt förordningen. Med stöd av ett sådant generellt bemyndigande torde de närmare förutsättningarna för skatterestitution få regleras i en av Kungl. Maj:t utfärdad kungörelse. Jag har i det föregående nämnt, att, vid sidan av de möjligheter till restitution av fordonsskatt som följer av reglerna i bilskatteförordningen om upphörande av skatteplikt, möjligheter till skattenedsättning finns enligt 1969 års kungörelse. Jag har också anført, att sistnämnda möjligheter bara gäller trafiktraktorer och släpvagnar. Enligt min mening saknas anledning att genom tillämpning av en generell dispensbestämmelse i bilskatteförordningen ytterligare utvidga möjligheterna till skattenedsättning för dessa fordonskategorier. I princip bör genom bestämmelsen öppnas möjlighet till ytterligare skattelindring bara för tyngre lastbilar. Personbilar och bussar bör således inte annat än i extrema undantagsfall kunna komma i fråga för skattenedsättning enligt bestämmelsen.

De närmare reglerna om möjligheter att dispensvägen erhålla skattenedsättning för lastbilar bör, som jag antytt, fastställas kungörelsevägen. För

att undvika alltför låta reservregistreringar med åtföljande administrativt och kontrollmässigt merarbete bör dispens medges bara om det visas att fordonet varit tillfälligt avfört ur registret en sammanhängande period om minst 15 dagar. En ytterligare förutsättning för dispens bör vara att fråga är om tyngre lastbilar. Enklast kan detta uttryckas genom att man som villkor för restitution föreskriver att fordonets årsskatt skall uppgå till ett visst lägsta belopp, t. ex. 4 800 kr. Härigenom nås den fördelen att antalet restitutionsberättigade fordon begränsas till den grupp lastbilar där, med hänsyn till fordonets storlek, ett påtvingat stillestånd under en period om t. ex. 15 dagar kan innebära kännbara ekonomiska förluster. Möjligheterna att dispensvägen erhålla skatterestitution kan i sådana fall utgöra en viss kompensation. Bestäms det årliga beloppet till exempelvis lägst 4 800 kr., kommer restituerad skatt att uppgå till lägst ett par hundra kronor.

Utöver nämnda förutsättningar för dispens bör gälla att sådan bara får medges, om orsaken till stilleståndet varit att hänföra till tjällossning eller nödvändigt längre verkstadsbesök. Sjukdom bör endast godtas som anledning till dispens, om föraren också är registrerad ägare till lastbilen och det görs sannolikt att annan förare inte gått att skaffa under stilleståndstiden.

Genom den nu skisserade lösningen skulle totalt ca 30 000 lastbilar falla under den utvidgade möjligheten till skattenedsättning. I praktiken torde dock ett avsevärt lägre antal fordon komma att beröras och därmed är frågan av mindre statsfinansiell betydelse.

En lösning enligt det nu diskuterade alternativet avviker visserligen från de dispensbestämmelser, som gäller för trafiktraktorer och släpvagnar. Med hänsyn till ett för dessa fordonskategorier, jämfört med lastbilar, ofta förekommande olika fordonsutnyttjande anser jag emellertid, att hinder inte möter mot en olika utformning av dispensbestämmelserna för resp. fordonsslag. Jag förordar därför en lösning av frågan i enlighet med det anförda.

För att underlätta tillämpningen av 1969 års kungörelse och de av mig nu föreslagna dispensbestämmelserna bör en samordning komma till stånd när det gäller handläggnings- och beslutsförfarandet. Jag anser det därför lämpligt att samma myndighet bemyndigas att handlägga och besluta i ärenden om dispens från bilskatt och traktorskatt. Som jag tidigare nämnt prövar länsstyrelsen fråga om nedsättning av eller befrielse från skatt enligt 1969 års kungörelse. Med hänsyn härtill bör det ankomma på länsstyrelsen att uppta och avgöra även ärenden om dispens från fordonsskatt beträffande tyngre lastbilar. Tillämpningen i övrigt av de av mig nu förordade dispensbestämmelserna bör tills vidare ligga hos Kungl. Maj:t.

De nya bestämmelserna bör träda i kraft den 1 januari 1971.

Hemställan

Under hänvisning till vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att antaga inom finansdepartementet upprättat förslag till *förordning om ändring i förordningen (1922:260) om automobils katt*.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gunnel Anderson